

سرنوشت اهل کتاب بعد از ظهور امام زمان (عج)

سمیه کیبیری

چکیده:

سرنوشت جمعیت انبوه اهل کتاب در عصر طلایی ظهور و چگونگی رفتار امام مهدی (عج) با اهل کتاب از ابعاد پنهان وقایع بعد از ظهور است که طبیعتاً ذهن‌های بسیاری را به خود مشغول کرده است. تحریف‌های گسترده در مباحث مهدویت سبب بحث در این موضوع شده است.

دانستن رفتارها و چگونگی اقدامات امام مهدی (عج) علاوه بر فواید علمی آن، به برنامه‌ریزی‌ها و رفتارهای ما نیز می‌تواند سمت و سو ببخشد... دانستن چگونگی رفتار امام مهدی (عج) با غیر مسلمانان این وظیفه را بر دوش متولیان سیاست‌های کلی کشور می‌گذارد که در برنامه‌ریزی‌های کلان خود سیاست‌هایی را برگزینند که برآورنده نیازهای آینده بشریت نیز باشد.

این نوشتار پژوهشی بنیادی است و جمع‌آوری آن به شکل کتابخانه‌ای از میان کتب تف سیری، روایی

انجام شده است.

با بررسی های انجام شده در میان آیات و روایات مختلف به این امر دست یافته شد که بعد از ظهور امام زمان «عج» یهود و مسیح باقی می مانند. ، اما زیر نفوذ و فرمان دولت اسلام، با شرایطی به زندگی خود ادا می دهند.

کلید واژه: مسیح، یهود، ظهور امام زمان (عج)

مقدمه:

جهان روزی را به چشمان خود خواهد دید که از ستم و تباهی خبری نباشد. انسان ها از کمال معنویت و آگاهی برخوردار باشند رنج و مشکلات از پهنه زمین برچیده شود. در آن روز فرمانروایی، از آن صالحان و خواهد بود این ها و هزاران خوبی دیگر به برکت فرزندی از سلاله من خواهد بود و روزی وجودش از پس پرده غیبت طلوع خواهد کرد.

این وعده ای است که رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و اله بارها مردم را به برآورده شدنش نوید داده بود.

بسیار طبیعی است که مسلمانان تشنه دانستن هر چه بیشتر درباره آن روز پرشکوه باشند و گاه همین

پرسش ها و کنجکاوی ها - مانند پرسش از سرنوشت اهل کتاب- رسول گرامی صلی الله علیه و اله را به سخن

وامی داشت و زاویه ای دیگر از زوایای آن روز موعود را آشکار می کرد.

سرنوشت غیر مسلمانان و اتفاقاتی که بر آن ها می گذرد بخشی از حوادث آن روز موعود است. که به

تبع اهل بیت، محدثان و مفسران نیز با طرح آن دامنه بحث را وسعت می بخشیدند.

این نوشته می‌کوشد تا در حد توان خود زوایای گوناگون این مسئله و دیدگاه‌هایی که در این زمینه وجود دارد را از طریق بررسی نظر مفسرین و همچنین بررسی روایات در کتب مختلف حدیثی، بیان کند.

۱. سرنوشت ادیان بعد از ظهور:

هنگام ظهور وجود مبارک امام عصر وقایع و اتفاقات گوناگونی روی خواهد داد یکی از موضوعاتی که در ارتباط با بعد از ظهور وجود مبارک امام عصر (عج) وجود دارد بحث از وضعیت یهود و مسیح بعد ظهور امام عصر می باشد .

در ارتباط با این موضوع دو دیدگاه وجود دارد و هر دیدگاه به دلایل نقلی متعددی تمسک کرده اند. که به شرح و تبیین این دیدگاه‌ها می پردازیم:

۱.۱. دیدگاه اول: مسیح و یهود بعد از ظهور امام زمان (عج) از بین می روند

این گروه بتمسک به آیات ۳۳ توبه و ۲۸ فتح که اشاره به غلبه و پیروزی دین اسلام بر سایر ادیان دارد و تعدادی از روایات به شرح ذیل نظریه خود را ثابت کرده اند:

۱.۱.۱. آیات :

الف) هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا^۱ (توبه، ۳۳)

^۱ با توجه به اینکه آیه ۲۸ فتح عین آیه ۳۳ توبه است، در متن یکی از آیات آورده شده و نظر مفسرین در مورد هر دو آیه ذیل آن بیان شده است.

«اوست که پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد، تا آن را بر همه ادیان پیروز گرداند، هر چند

مشرکان خوش نداشته باشند.»

منطق نیرومند اسلام، ایجاب می‌کند که سرانجام ادیان شرک‌آلود را جاروب کند، و ادیان آسمانی

تحریف یافته را در برابر خود به خضوع وا دارد، و با جاذبه عمیق خود دلها را به سوی این آئین خالص جلب

و جذب کند. در اینکه منظور از این پیروزی "پیروزی منطقی" است یا پیروزی نظامی؟

در میان مفسران گفتگو است "جمعیتی" معتقدند این پیروزی تنها "پیروزی منطقی و استدلالی" است،

و این امر حاصل شده است، چرا که اسلام از نظر قدرت منطق و استدلال بر همه آئینهای موجود برتری دارد.

در حالی که "جمعیتی دیگر" پیروزی را به معنی "غلبه ظاهری" و غلبه قدرت گرفته‌اند، و موارد

استعمال این کلمه (یظهر) نیز دلیل بر غلبه خارجی است، و به همین دلیل می‌توان گفت: علاوه بر مناطق بسیار

وسیع که امروز در شرق و غرب و شمال و جنوب عالم در قلمرو اسلام قرار گرفته، و هم اکنون بیش از ۴۰

کشور اسلامی با جمعیتی حدود یک میلیارد نفر زیر پرچم اسلام قرار دارند، زمانی فرا خواهد رسید که همه

جهان رسماً در زیر این پرچم قرار می‌گیرد، و این امر به وسیله قیام "مهدی" (ارواحنا فداه) تکمیل می‌گردد،

(مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۲۲، ص: ۱۱۲)

بر همه ادیان غلبه پیدا می‌کند و از اهل دین کسی باقی نمی‌ماند مگر اینکه داخل در دین اسلام می

شوند (سمرقندی، ج ۳، ص ۳۲۰)

امام باقر علیه السلام فرمود: قال أبو جعفر إن ذلك يكون عند خروج المهدي من آل محمد فلا يبقى أحد إلا أقر بمحمد، این جریان در زمان ظهور حضرت مهدی از آل محمد است که احدی روی زمین باقی نماند جز آنکه به نبوت محمد صلی الله علیه و اله اعتراف کند. و همین قول را سدی نیز اختیار کرده (بحرانی، ۱۴۱۶، ج ۲ ص ۷۶۹؛ محمد بن مسعود عیاشی، ۱۳۸۰، ج ۲ ص ۸۷)

کلبی گفته: دینی و آئینی در دنیا باقی نخواهد ماند جز آنکه اسلام بر آن پیروز خواهد شد و این جریان حتمی است اگر چه تا کنون بوقوع نه پیوسته ولی قیامت برپا نشود تا این جریان وقوع یابد.^۱ (طبرسی فضل بن حسن، ۱۳۷۲، ج ۵، ص ۳۸)

قَالَ عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ فِي قَوْلِهِ هُوَ الَّذِي أُرْسِلَ رَسُولُهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْفُشْرُكُونَ فَإِنَّهَا نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ؛ در تفسیر آیه آمده است که مربوط به زمان ظهور امام زمان است. (تفسیر القمی، ۱۴۰۴، ج ۱، ص ۲۸۹)

در تفسیر آیه فرموده است این تنزیل است و آن غیر تأویلی باشد و از امام باقر علیه السلام نقل شده در تفسیر این آیه که این امر در وقت ظهور مهدی است از آل محمد صلی الله علیه و اله که در آن زمان احدی باقی نمی ماند مگر آنکه اسلام می آورد.

و همچنین از امام باقر علیه السلام نقل نموده که قائم ما منصور است برعب و مؤید است بنصرت الهی تمام زمین را مسخر می کند و گنجها برای او آشکار میگردد و سلطنت او بر مشرق و مغرب احاطه پیدا میکند و خدا

^۱ این نظر خود طبرسی در مجمع البیان نیست ایشان در ضمن بیان نظر خویش نظرات کلبی را نیز بیان کرده است.

معنای جمله چنین می‌شود که: «دین نزد خدای سبحان یکی است و اختلافی در آن نیست، آن دین واحد عبارت است از تسلیم شدن در برابر بیانی که از مقام ربوبی در مورد عقائد و اعمال و یا در مورد معارف و احکام صادر می‌شود»

پس دین همین اطاعتی است که خدا از بندگان خود می‌خواهد، و اما اختلافی که اهل کتاب از یهود و نصارا در دین کردند، با اینکه کتاب الهی بر آنان نازل شده، و خدای تعالی اسلام را برایشان بیان کرده بود، اختلاف ناشی از جهل نبود، و چنان نبود که حقیقت امر برایشان مجهول بوده باشد، و ندانسته باشند که دین خدا یکی است.

بلکه این معنا را به خوبی می‌دانستند و تنها انگیزه آنان در این اختلاف، حس غرور و ستمگریشان بود، و هیچ عذری ندارند، و همین خود کفری است که به آیات مبین خدا ورزیدند، آیاتی که حقیقت امر را بر ایشان بیان کرد.

آری به آیات خدا کفر ورزیدند، نه به خود خدا، چون اهل کتاب خدای تعالی را قبول دارند، و معلوم است که هر کس به آیات خدا کفر بورزد خدا سریع الحساب است، و به سرعت هم در دنیا و هم در آخرت به حسابش می‌رسد، در دنیا گرفتار خزی و ذلت و محروم از سعادت حیاتش می‌کند، و در آخرت به عذاب دردناک دچارش می‌سازد. (طباطبائی، ۱۴۱۷، ج ۳، ص ۱۲۰).

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ...؛ هر که جز اسلام دینی بطلبد هرگز از او پذیرفته نیست و او در آخرت از زیانکاران است. (آل عمران آیه ۸۵)

جز اسلام دینی از کسی پذیرفته نیست. خواه آن دین (غیر اسلام) همه آن باطل باشد مثل بت پرستی یا باطل نسبی باشد مانند دین اهل کتاب که پس از ظهور حضرت حجت در حکم باطل مطلق است. فان آمنوا مثل ما امتهم به فقد اهتدوا (بقره ۱۳۷) اهل کتاب به خدا و قیامت ایمان داشتند اما برخی دیگر از مسائل دینی مانند رسالت خاتم الانبیاء کافر بودند (جوادی آملی، ۱۳۸۹، ج ۲۳، ص ۴۳۲).

اگر گفته شود مراد از اسلام خصوص دین ما نیست بلکه منظور تسلیم خدا شدن است .

باید پاسخ داد دین اسلام همان تسلیم حق شدن است ولی حقیقت تسلیم در هر زمانی شکلی داشته و در این زمان شکل آن همان دین گرانمایه ای است که به دست حضرت خاتم الانبیاء ظهور یافته است و قهرآکلمه اسلام بر آن منطبق می گردد. لازمه تسلیم شدن پذیرفتن دستورهای خدا و روشن است آخرین دستور خدا همان چیزی است که آخرین رسول آورده است. (مطهری، ۱۳۶۱، ص ۳۰۰)

بر اساس نظر مفسرین و شهید مطهری می توان نتیجه گرفت یهود و مسیح مسلمان نیستند و دلیل اینکه امام زمان از آنها جزیه می گیرد بر طبق بیان علامه طباطبائی در تفسیر آیه ۱۹ آل عمران که می فرمایند آنها در دنیا گرفتار خواری و ذلت خواهند بود خواری و ذلت آنها در دنیا پرداخت جزیه به امام زمان (عج) باشد مؤید تفسیر علامه که می فرمایند آنها در دنیا گرفتار خواری و ذلت هستند و با خواری تحت اطاعت اسلام خواهند بود می توان به روایت ذیل اشاره کرد:

قال المقداد بن الأسود سمعت رسول الله يقول لا يبقى على ظهر الأرض بيت مدر ولا وبر إلا أدخله الله كلمة الإسلام إما بعز عزيز وإما بذل ذليل إما يعزهم فيجعلهم الله من أهله فيعزوا به وإما يذلهم فيدينون له «مقداد بن اسود گوید: شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که می فرمود: هیچ خانه گلی و مویی در روی زمین بجای نماند جز آنکه کلمه اسلام در آن داخل گردد، یا با عزت و یا بخواری، یا اینکه اسلام آنان را عزیز گرداند و خدا آنان را اهل این دین گرداند و در نتیجه بوسیله آن عزیز گردند، و یا خواریشان گرداند و بخواری تحت اطاعت اسلام در آیند». (مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۴۰۴، ج ۵ ص ۱۳۷).

۶. نتیجه:

با بررسی های انجام گرفته در میان آیات و روایات مختلف با توجه به اینکه تعدادی از آیات قرآن به طور صریح اشاره می کند به باقی ماندن یهود و مسیح و مفسرین هم به این مطلب اشاره می کنند می توان نتیجه گرفت بعد از ظهور امام زمان «عج» یهود و مسیح باقی می مانند. ، اما زیر نفوذ و فرمان دولت اسلام، با شرایطی به زندگی خود ادامه می دهند.

در ارتباط با آیاتی که می فرماید اسلام جهانی می شود بتوان گفت: خداوند فرموده است اسلام بر تمام ادیان غلبه پیدا می کند و پیروز می شود، پیروزی مسلمانان بر سایر ادیان دلیل بر نابودی سایر ادیان نیست می توان بر گوهی از دشمنان پیروز شد در حالی که آن ها باقی باشند..

مسیح و یهود باقی می مانند ولی زیر نفوذ حکومت اسلامی به زندگی خود ادامه می دهند و باید جزیه پرداخت کنند و در صورتی که بخواهند دست به اقدامی بر علیه مسلمین بزنند مسلمانان آنها را از بین می برند.

در زمان ظهور امام زمان «عج» اراده و اختیار از انسان سلب نمی شود امام زمان دین اسلام را بر همه عرضه می کند عده ای می پذیرند و عده ای هم ممکن است قبول نکنند که با آنها مخالفتی نمی شود ولی باید شرایط اسلام را قبول کنند ، با ذلت و خواری زندگی می کنند و جزیه بدهند. آنها مطیع اسلام خواهند بود هر چند اسلام نیاورند.

امام مهدی (ع) هنگام ظهور در صدد رد کردن ادیان دیگر نیست، هدف اصلی ، کنار گذاشتن تحریفات مختلف در ادیان است و این چیزی جز پدیدار ساختن حقیقت برای مردم و حاکم ساختن دین ناب اصیل الهی نیست. یهود و نصارا در دوران حکومت حضرت مهدی (عج) باقی خواهند ماند و از عقاید شرک آلود خود مانند تثلیث دست برمی دارند و تحت حمایت حکومت اسلامی مهدوی به زندگی خود ادامه می دهند و دین اسلام دین جهانی و بر تمام دین ها غالب می گردد.

۷. منابع:

۱. ابن أبی زینب، محمد بن ابراهیم (۱۳۹۷). الغیبه (للعنمانی) (چاپ اول). تهران: نشر صدوق.
۲. ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۹۵). کمال الدین و تمام النعمه (چاپ دوم). تهران: اسلامیه.
۳. ابن عاشور، محمد بن طاهر. التحریر و التنویر. بی جا. بی تا.
۴. ابن عجیبه، احمد بن محمد (۱۴۱۹). البحر المذید فی تفسیر القرآن المجید. قاهره: ناشر دکتر حسن عباس زکی.
۵. اندلسی، ابن عطی (۱۴۲۲). المحرر الوجیز فی تفسیر الکتاب العزیز (چاپ اول). بیروت: دارالکتب العلمیه.
۶. اندلسی، ابو حیان محمد بن یوسف (۱۴۲۰). البحر المحیط فی التفسیر. بیروت: دار الفکر.
۷. بحرانی، سید هاشم (۱۴۱۶). البرهان فی تفسیر القرآن (چاپ اول). تهران: بنیاد بعثت.
۸. ثقفی تهرانی، محمد (۱۳۹۸). تفسیر روان جاوید (چاپ سوم). تهران: انتشارات برهان مکان.
۹. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۷). تفسیر تسنیم (چاپ ششم). قم: اسراء.
۱۰. سمرقندی نصر بن محمد بن احمد. بحر العلوم. بی جا. بی تا.
۱۱. سیوطی، جلال الدین (۱۴۰۴). الدر المنثور فی تفسیر المأثور قم: کتابخانه آیه الله مرعشی نجفی.
۱۲. صدر، سید محمد (۱۳۸۹). تاریخ پس از ظهور (چاپ سوم). مترجم حسن سجادی پور. تهران: موعود عصر.
۱۳. طبرسی، احمد بن علی (۱۴۰۳). الإحتجاج علی أهل اللجاج للطبرسی (چاپ اول). مشهد: نشر مرتضی.
۱۴. طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۷۷). تفسیر جوامع الجامع (چاپ اول). تهران: انتشارات دانشگاه تهران و مدیریت حوزه علمیه قم.

۱۵. طباطبائی، سید محمد حسین (۱۴۱۷). المیزان فی تفسیر القرآن (چاپ پنجم). قم: دفتر انتشارات اسلامی جامعه‌ی مدرسین حوزه علمیه قم.

۱۶. طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۷۲). مجمع البیان فی تفسیر القرآن (چاپ سوم). تهران: ناصر خسرو.

۱۷. عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه (۱۴۱۵). تفسیر نور الثقلین (چاپ چهارم). قم: انتشارات اسماعیلیان.

۱۸. عیاشی، محمد بن مسعود (۱۳۸۰ ق). تفسیر العیاشی (چاپ اول). تهران: المطبعة العلمية.

۱۹. قمی، علی بن ابراهیم (۱۴۰۴). تفسیر القمی (چاپ سوم). قم: دارالکتاب.

۲۰. کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق (۱۴۲۹). کافی (ط - دار الحديث) (چاپ چهارم). قم: دار الحديث.

۲۱. گلستانی، محمد امین (۱۳۸۹ ی). سیمای جهان در عصر امام زمان (عج) (چاپ سوم). قم: مسجد جمکران.

۲۲. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۳۷۵). مهدی موعود ترجمه جلد سیزدهم بحار الانوار. مترجم علی دوانی. تهران.

۲۳. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۴۰۳). بحار الأنوار دار (چاپ دوم). بیروت: إحياء التراث العربی.

۲۴. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۴۰۴). مرآة العقول فی شرح أخبار آل الرسول (چاپ دوم). تهران: دار

الکتاب الإسلامية

۲۵. مطهری، مرتضی (۱۳۶۱). عدل الهی. تهران: انتشارات صدرا.

۲۶. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴). تفسیر نمونه (چاپ اول). تهران: دار الکتب الإسلامية.